

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 411/2013-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. septembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť M. H., N., zastúpenej advokátkou Mgr. E. S., Advokátska kancelária, N., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na pokojné užívanie majetku zaručeného čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj namietaného porušenia čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 47, čl. 48 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 232/2012 a jeho rozsudkom č. k. 9 Co 232/2012-159 z 29. novembra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. H. o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. februára 2013 doručená sťažnosť M. H., N. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na pokojné užívanie majetku zaručeného čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“), ako aj namietané porušenie čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 47, čl. 48 a čl. 152 ods. 4 ústavy postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 232/2012 a jeho rozsudkom č. k. 9 Co 232/2012-159 z 29. novembra 2012.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa návrhom doručeným Okresnému súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) 23. marca 2011 domáhala určenia, že konkretizované nehnuteľnosti po nebohej M. S., rod. M. (ďalej len „poručiiteľka“), nepatria do dedičstva po poručiiteľke. Za odporcu označila svojho brata Ing. J. S., N. (ďalej len „odporca“). Konanie bolo vedené pod sp. zn. 13 C 88/2011.

Svoj návrh sťažovateľka založila na tvrdení, že v čase, keď okresný súd v inom konaní rozsudkom č. k. 4 C 39/99-236 z 12. augusta 2004 (potvrdeným aj krajským súdom) na návrh jej brata určil neplatnosť darovacej zmluvy zo 6. marca 1996, poručiiteľka (darkyňa) už nežila. Poručiiteľka tak nespĺňala kritériá účastníka konania. Po právoplatnom ukončení uvedeného súvisiaceho konania odporca podal návrh na prerokovanie novoobjaveného dedičstva. Svoj naliehavý právny záujem sťažovateľka odôvodnila tak, že *„konajúcimi súdmi vytvorenou neistotou svojho právneho postavenia vzhľadom aj na to, že prakticky neprichádza do úvahy výlučná určovacia žaloba jedného z účastníkov zmluvy na jej neplatnosť v prípadoch, keď došlo k vzájomnému plneniu – pritom brat, J. S. nebol*

ani účastníkom právneho úkonu – a nárok na vzájomné plnenie z neplatnej alebo zrušenej zmluvy je zo zákona podmienený v zmysle ust. § 457 OZ tým, že ide o vzájomnú reštitučnú povinnosť a teda v žiadnom prípade sa tu nemôže jednať o dedičstvo novoobjaveného majetku s prihliadnutím aj na tú podmienku, že neplatnosti sa musí domáhať voči všetkým účastníkom právneho úkonu.“.

Okresný súd rozsudkom č. k. 13 C 88/2011-125 z 2. mája 2012 sťažovateľkin návrh zamietol, keďže dospel k záveru, že „*nepreukázala naliehavý právny záujem na požadovanom negatívnom určení... Navrhovateľka sa nemôže negatívnym určovacím návrhom úspešne domáhať revízie skutkových zistení a právnych záverov všeobecných súdov vo veci vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 4C 39/99, v ktorej bolo rozsudkom... určené, že darovacia zmluva uzavretá medzi darkyňou M. S., rod. M. a obdarovanou M. H. zo dňa 6.3.1996, právoplatná a účinná dňa 7.11.1997... je neplatná... Uvedený rozsudok je s poukazom na § 159 ods. 2 po bodkočiarku O. s. p. záväzný nielen pre účastníkov, ale aj pre všetky orgány. Na základe uvedeného právoplatného rozsudku súdu Správa katastra... v súlade s § 34 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z., v znení účinnom do 14.10.2008, zapísala záznamom práva k nehnuteľnostiam, ktoré vznikli zo zákona nebohej matke účastníkov konania. V danom prípade bola v konaní tunajšieho súdu sp. zn. 4C 39/99 určená absolútna neplatnosť darovacej zmluvy, pričom absolútna neplatnosť pôsobí zo zákona od počiatku. Preto subjektívne práva a povinnosti z absolútne neplatného právneho úkonu nevzniknú. Absolútnu neplatnosť právneho úkonu nemožno platne zhojiť ani dodatočným schválením a ani odpadnutím vady prejavu vôle. Platnosť zmluvy sa posudzuje vždy ku dňu jej uzavretia. Navyše, darovacia zmluva je... charakterizovaná jednostranným (bezplatným) plnením darcu v prospech obdarovaného, teda plnením darcu bez protiplnenia obdarovaného, a tak v prípade určenia neplatnosti darovacej zmluvy nie je dôvodný postup podľa § 457 OZ...“.*

Na podklade teoretického vymedzenia pojmu „naliehavý právny záujem“ okresný súd uzavrel, že „*v danom prípade, vzhľadom na záväznosť právoplatného výroku rozsudku vo veci vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 4C 39/99 nie je právne postavenie navrhovateľky, ako dedičky po nebohej matke, ohrozené odporcom, ktorý je jej bratom, a teda druhým dedičom po nebohej matke. S poukazom na právoplatné určenie absolútnej*

neplatnosti darovacej zmluvy, na základe ktorej bola navrhovateľka ako obdarovaná z uvedenej zmluvy evidovaná v katastri nehnuteľností, po istý čas, ako vlastník v návrhu špecifikovaných nehnuteľností, nie je ohrozené ani jej právne postavenie (bývalého) vlastníka, keďže z absolútne neplatného právneho úkonu nenadobudla žiadne práva, keď absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho zo zákona a vyvoláva tie dôsledky, že sa naň hľadí ako keby nebol urobený a nie je možné ho konvalidovať. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobuje žiadne právne následky, ani v prípade, ak na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Za stavu, že v pôvodnom dedičskom konaní tunajšieho súdu po nebohej matke účastníkov konania... nebol spoluvlastnícky podiel poručiťky z nehnuteľností špecifikovaných v návrhu predmetom dedičstva, sú všetci dedičia zo základného dedičského konania nebohej poručiťky, v danom prípade len účastníci tohto konania, považovaní za vlastníkov dedičstva po nebohej matke.“.

V odvolaní proti prvostupňovému rozsudku okresného súdu sťažovateľka kritizovala postoj okresného súdu k jej podaniu označenému ako „*Žiadosť o postup podľa § 15 OSP*“ z 24. januára 2012, v ktorom poukázala na skutočnosti spôsobilé podľa jej názoru spochybniť nezaujatosť vo veci konajúcej sudkyne, a preto navrhla, „*aby uvedené skutočnosti konajúca sudkyňa neodkladne oznámila predsedovi súdu v zmysle § 15 OSP a požiadala ho, aby dotknuté veci pridelil inému sudcovi*“. O tomto podaní však nebolo rozhodnuté pre nesplnenie formálnych náležitostí. Podľa názoru sťažovateľky uvedeného v podanom odvolaní „*ak súd uviedol, že nie je možné, aby účastník konania na postup podľa § 15 vyzýval, takéto tvrdenie nemá oporu v zákone, pretože Občiansky súdny poriadok ani iné zákonné normy takýto postup nevylučujú. Aj keď ide o neobvyklý postup, nie je možné uprieť účastníkovi konania právo požiadať sudcu, aby v zmysle § 15 oznámil predsedovi súdu dôvody na svoje vylúčenie, osobitne v prípade, ak je zrejmé, že napriek existencii dôvodov na vylúčenie sudcu, sudca v súlade s § 15 ods. 1 OSP nepostupuje*“.

K meritu prerokovávanej veci sťažovateľka v odvolaní namietala „*skutočnosť, voči komu bola táto neplatnosť (v konaní okresného súdu sp. zn. 4 C 39/99, pozn.) vyslovená, pričom dalkyňa pre stratu spôsobilosti byť subjektom práva nemohla byť ani účastníkom konania, ale v jej prospech z uvedeného dôvodu nemohol byť ani spätne*

v katastri zapísaný majetok, ktorého neplatnosť zmluvného prevodu bola vyslovená v konaní pod sp. zn. 4C/39/99. Keďže neplatnosť darovacej zmluvy bola vyslovená len voči jednému z účastníkov zmluvy, do katastra nebolo možné zapísať ako vlastníka osobu, ktorá nežije a voči ktorej neplatnosť vyslovená nebola. Plnenie neplatného právneho úkonu zakladá skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Navrhovateľka je preto toho názoru, že nejde o novoobjavený majetok poručiteľa, ale o nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia z neplatného právneho úkonu. Súd v odôvodnení rozsudku nedal odpoveď na argument navrhovateľky, kedy sa mali nehnuteľnosti stať novoobjaveným majetkom poručiteľky.“.

Krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co 232/2012-159 z 29. novembra 2012 napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil. K odvolaciemu dôvodu týkajúcemu sa postupu podľa § 15 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) krajský súd uviedol, že „k vylúčeniu sudcu môže dôjsť jednak na základe oznámenia sudcu, v prípade, ak sa dozvie o skutočnostiach, pre ktoré je vylúčený z prejednávania veci (§ 15 OSP) a tiež z podnetu účastníka konania, ktorý má právo uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť (§ 15a OSP). Teda v prípade, ak má účastník konania pochybnosti o nezaujatosti vec prejednávajúceho sudcu, je na ňom, aby využil svoje právo v zmysle ustanovenia § 15a OSP. Nemôže však vyzývať sudcu, aby sám oznámil predsedovi skutočnosti, pre ktoré je vylúčený, teda vyzývať ho na postup podľa § 15 OSP, pretože postup v zmysle citovaného zákonného ustanovenia je len na sudcovi a v prípade existencie takýchto skutočností je sudca povinný takýmto spôsobom postupovať. Keďže sudkyňa takýto spôsob nevyužila, nevidela dôvody pre takýto postup, a preto bolo len na navrhovateľke, ak chcela, aby sa o vylúčení sudkyne rozhodovalo, aby postupovala podľa ustanovenia § 15a OSP. Ak potom námietka zaujatosti vznesená navrhovateľkou v priebehu konania neobsahovala všetky zákonom predpísané náležitosti (absentoval v nej údaj o čase, kedy sa navrhovateľka dozvedela o dôvodoch pre vylúčenie sudkyne), nadriadený súd rozhodujúci námietke zaujatosti o nej v súlade s ustanovením § 15a ods. 3 OSP nerozhodoval a vec vrátil súdu prvého stupňa bez rozhodnutia o námietke...“.

V otázke posúdenia podmienky naliehavého právneho záujmu na navrhovanom určení krajský súd konštatoval správnosť záverov okresného súdu, pretože „*právne postavenie navrhovateľky nie je ohrozené, a teda táto žaloba spornosť práva medzi účastníkmi konania neodstraňuje, pričom rozhodnutím vo veci vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 4C 39/99, potvrdeným rozhodnutím Krajského súdu v Nitre... je súd aj v tomto konaní viazaný, pričom argumenty, ktorým navrhovateľka argumentuje v tomto konaní boli podstatné pre posúdenie určenia neplatnosti darovacej zmluvy, avšak nemôže nimi opätovne odôvodňovať naliehavý právny záujem v tejto veci, čím by v podstate došlo k situácii, kedy by nenastali účinky rozhodnutia, vysloveného v konaní sp. zn. 4C 39/99, teda to, že následkom takéhoto rozhodnutia sa predmetné nehnuteľnosti stali predmetom dedičského konania o novoobjavenom majetku po M. S.*“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľka porušenie základného práva „*na spravodlivé súdne konanie*“ vidí v tom, že „*v čase svojej smrti nebola daryňa vlastníčkou nehnuteľností. V zmysle všeobecných ustanovení Obč. Zák. daryňa smrťou stratila spôsobilosť byť účastníčkou katastrálneho konania (§7 ods.2 OZ), zároveň so smrťou fyzickej osoby zákon spája zánik jej spôsobilosti mať práva a povinnosti. Fyzická osoba smrťou prestáva byť právnym subjektom. Preto nie je možné, aby po smrti fyzickej osoby bolo vyznačené v jej prospech vlastníctvo k nehnuteľnostiam v katastri nehnuteľností, pretože by išlo o vlastníctvo neexistujúcej osoby a neexistujúceho právneho subjektu. Takýto postup odporuje aj v tom čase platným ustanoveniam katastrálneho zákona i občianskeho zákonníka, pretože mŕtva... osoba nemôže nadobúdať práva a povinnosti, a rovnako ani majetok... z rovnakého dôvodu mal petit pôvodnej žaloby (o určenie neplatnosti darovacej/zaopatrovacej zmluvy znieť, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po daryni, ktorá už v čase podania žaloby nežila. Pokiaľ sa tak nestalo, nie je možné tento nedostatok odstraňovať v inom konaní, a to ani v konaní dedičskom.*“.

Ďalej sťažovateľka dôvodí, že s ohľadom na vyslovenie neplatnosti darovacej zmluvy v súvisiacom konaní pred okresným súdom „*pripadá do úvahy aplikácia § 451 obč.zák., teda žaloba na vydanie plnenia získaného bez právneho dôvodu resp. právneho dôvodu, ktorý odpadol, pri súčasnej aplikácii § 457 Obč. Zák. V tejto súvislosti sťažovateľka upozorňuje na porušenie zásady rovnakého rozhodovania v porovnateľných*

prípadoch, teda na princíp legitímnych očakávaní, vymedzený rámcom judikatúry...“. Cituje právny názor vyslovený Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vo veci sp. zn. 3 Cdo 154/2010.

Sťažovateľka je presvedčená o danosti jej naliehavého právneho záujmu *„na požadovanom určení, pretože ako podielový spoluvlastník nehnuteľností bola zapísaná v katastri nehnuteľností až do doby, kým nedošlo po smrti darkyne na základe rozsudku OS Komárno 4C/39/99 k právne neprípustnému zápisu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v prospech osoby, ktorá už nežila... Pokiaľ súd argumentuje nevykonateľnosťou rozsudku o určení neplatnosti darovacej zmluvy, nemôže tento argument (dôsledok nesprávne formulovaného petitu v žalobe o určení neplatnosti darovacej zmluvy) zaťažovať sťažovateľku, ktorá nebola v predmetnom konaní navrhovateľkou a teda nemala dispozičné oprávnenie žalobou a jej petitom... Ako vyplýva z obsahu súdneho spisu, v čase svojej smrti nebola darkyňa vlastníčkou nehnuteľností, a v zmysle vyššie uvedených skutočností akékoľvek neskoršie právne skutočnosti sú pre určenie, či vec bola v čase smrti poručiteľa v jeho vlastníctve, právne bezvýznamné. V aktuálnom dedičskom konaní po matke sťažovateľky sa koná o prejednanie novoobjaveného majetku, a nie novo-nadobudnutého majetku.“.* V tejto súvislosti sťažovateľka dôvodí, že v súvisiacom konaní *„bola síce vyslovená neplatnosť právneho úkonu... ale súdom vyslovený výrok predsa neznie, že predmetné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľke“.*

Sťažovateľka tiež *„namieta, že svoj právny názor v priebehu konania oprela o judikatúru v porovnateľných veciach, prvostupňový súd sa však argumentačne nevyporiadal s tým, prečo sa jeho rozhodnutie odlišuje od rozhodnutí v predložených porovnateľných veciach, pričom k právu na spravodlivé súdne konanie organicky prináleží právo na úplné a presvedčivé odôvodnenie. Tento nedostatok neodstránil... ani odvolací súd, pričom ide o skutočnosť zásadnú pre rozhodnutie vo veci, teda argument účastníka, na ktorý je potrebné odpovedať... Posúdenie odvolacieho súdu... sa nevyporiadalo s tým, kedy sa mal predmetný majetok stať novoobjaveným majetkom poručiteľky, a či ho poručiteľka vlastnila v čase svojej smrti. Ide pritom o skutočnosť podstatnú pre rozhodnutie meritórne...“.*

Sťažovateľka zotrúva na názore, podľa ktorého „nie je... možné uprieť účastníkovi konania právo požiadať sudcu, aby v zmysle § 15 oznámil predsedovi súdu dôvody na svoje vylúčenie, osobitne v prípade, ak je zrejmé, že napriek existencii dôvodov na vylúčenie sudcu nepostupuje v súlade s § 15 ods. 1 O. s. p... Napriek námietke sťažovateľky v podanom odvolaní súd neskúmal, či sú dané skutočnosti spochybňujúce nezaujatosť sudcu, a prisvedčil názoru súdu prvostupňového, že účastník nemôže vyzývať sudcu na postup podľa § 15 O. s. p. Takéto tvrdenie a takúto odpoveď na svoj argument považuje sťažovateľka za nesúladne s ustanovením čl. 2 Ústavy SR...“. Sťažovateľka k sťažnosti pripojila fotografiu, ktorá údajne zachytáva nasadenie konajúcej sudkyne do auta právnej zástupkyne odporcu.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti meritórne takto rozhodol:

„1. Krajský súd v Nitre v konaní spisová značka 9Co 232/2012 porušil právo sťažovateľky M. H. na spravodlivé prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v zmysle dodatkového protokolu, ako aj práva garantované čl. 46 ods. 1, 2 v nadväznosti na čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ako aj na čl. 1 ods. 1 Dodatkového dohovoru, s následným porušením aj čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 47 a 48, čl. 152 ods. 4 Ústavy SR.

3. Ústavný súd zrušuje rozhodnutie Krajského súdu Nitra sp. zn. 9Co 232/2012 zo dňa 29.12.2012 (správne malo byť 29.11.2012, pozn.).

4. Sťažovateľke M. H., bytom N., priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 3500 EUR, ktoré je Krajský súd Nitra povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Priznáva sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v konaní o ústavnej sťažnosti, ktoré je Krajský súd v Nitre povinný vyplatiť k rukám právneho zástupcu do jedného mesiaca po právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Sťažovateľka v návrhu na rozhodnutie vo veci samej, ktorý je pre ústavný súd záväzný (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), požaduje vysloviť porušenie jej práva „na spravodlivé prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy... a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru...“.

Z citovanej formulácie vyplýva, že sťažovateľka namieta prietahy v postupe krajského súdu pri rozhodovaní o jej odvolaní, ktoré majú mať za následok porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov i práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote.

Túto časť svojho petitu sťažovateľka nijako neodôvodnila, hoci podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde predstavuje odôvodnenie povinnú obsahovú náležitosť každého návrhu na začatie konania pred ústavným súdom. V tejto časti preto sťažnosť nespĺňa zákonom predpísané náležitosti. Napriek tomu ústavný súd nepristúpil k výzve na doplnenie sťažnosti, lebo dospel k záveru, že takýto postup by bol so zreteľom na podstatné skutkové okolnosti sťažovateľkinho prípadu procesne neefektívny.

Stabilná rozhodovacia prax ústavného súdu totiž dôsledne rešpektuje právny názor, podľa ktorého o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci, proti ktorému sťažnosť smeruje (v tomto prípade krajského súdu), nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva, lebo v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, II. ÚS 76/06).

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je teda požiadavka smerovania sťažnosti proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza z princípu, podľa ktorého sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok slúžiaci na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní základných práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05, III. ÚS 355/2012). Ústavný súd preto v rámci svojej rozhodovacej činnosti (napr. IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 26/07, III. ÚS 41/07, II. ÚS 46/07, I. ÚS 96/07, II. ÚS 214/08) prezentuje už ustálený záver, že základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa poskytuje ochrana len vtedy, ak bola sťažnosť ústavnému súdu predložená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného základného práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh i z vyjadrení samotnej sťažovateľky bez akýchkoľvek pochybností vyplýva, že konanie vedené pred krajským súdom pod sp. zn. 9 Co 232/2012 bolo v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu (5. februára 2012) právoplatne ukončené (na fotokópii písomného vyhotovenia rozsudku krajského súdu je ako dátum právoplatnosti vyznačený 5. december 2012). Sťažovateľka sa teda so svojou sťažnosťou na ústavný súd obrátila v čase, keď už tento prostriedok nápravy zásahu do jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (čl. 6 ods. 1 dohovoru) objektívne nebol spôsobilý splniť svoj účel. Preto v tejto časti by aj v prípade doplnenia o zodpovedajúce odôvodnenie bolo potrebné sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

2. Sťažovateľka do sťažnostného petitu pojala aj námietku porušenia jej práva na spravodlivé prejednanie veci zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, *„ako aj práva garantované čl. 46 ods. 1, 2 v nadväznosti na čl. 6 ods. 1 Dohovoru...“*.

2.1 K tejto časti návrhu na rozhodnutie vo veci samej ústavný považuje za potrebné v prvom rade uviesť, že ústava v čl. 46 ods. 2 garantuje základné právo každého, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia. Inými slovami, ide tu o ústavný základ súdneho prieskumu vrchnostenských aktivít verejnej správy prameniáci z katalógu základných práv a slobôd.

V sťažovateľkinej veci okresný súd a neskôr krajský súd rozhodovali vo veci tzv. určovacej žaloby podľa § 80 písm. c) OSP. Predmetom konania bolo rozhodnutie o tom, či sťažovateľkou konkretizované nehnuteľnosti sú alebo nie sú súčasťou dedičstva. V popísanej perspektíve teda o súdnom prieskume rozhodnutí či postupov orgánov verejnej správy nemožno vôbec uvažovať, keďže sťažovateľka bola účastníčkou civilného (sporového) súdneho konania, ktorého účelom bolo vyriešiť údajný súkromný spor medzi sťažovateľkou a odporcom ako subjektmi súkromného práva.

Žalované konanie teda nespadá do vecného rámca základného práva zaručeného čl. 46 ods. 2 ústavy, a preto je sťažnosť v tejto časti zjavne neopodstatnená.

2.2 Okrem toho však sťažovateľka namieta aj porušenie práva na spravodlivé prejednanie jej veci (formálno-právne je regulované v čl. 6 ods. 1 dohovoru), ako aj práva garantovaného v čl. 46 ods. 1 ústavy. Ide tu teda o základné právo na súdnu ochranu.

Sťažovateľka k tejto časti svojej sťažnosti predniesla v podstate dve námietky. Prvá sa týka meritórneho posúdenia jej určovacieho návrhu krajským súdom a druhá sa koncentruje na problém sťažovateľkiných pochybností o nezaujatosti sudkyne, ktorá kauzu na prvom stupni prerokovávala a rozhodla.

Pokiaľ ide o právne posúdenie okresným súdom zistených skutkových okolností (tie zjavne nevyvolávajú žiadne spory), ústavný súd zdôrazňuje, že nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k rozhodnutiam všeobecných súdov a nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne. O arbitrárnosti pri výklade a aplikácii právneho predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 180/02, I. ÚS 12/05).

V nadväznosti na citovaný stabilný postoj ústavného súdu k vlastnej pozícii pri preskúvaní postupov a rozhodnutí všeobecných súdov hodno zdôrazniť, že námietky prednesené sťažovateľkou v odôvodnení jej sťažnosti majú v prevažnej miere charakter, ktorého právna analýza a hodnotenie by ústavný súd stavali práve do pozície ďalšej inštancie všeobecného súdnictva. Týka sa to právnej argumentácie súvisiacej so smrťou poručiťky, a tým aj stratou jej právnej subjektivity, s charakterom záznamu ako jedného z druhov zápisu vecných práv do katastra nehnuteľností, ako aj problematiky absolútnej neplatnosti právnych úkonov.

Ústavný súd v záujme čo najvyššej miery zrozumiteľnosti svojho uznesenia však predsa považuje za dôležité podčiarknuť, že argument, podľa ktorého „*v čase svojej smrti nebola daryňa vlastníčkou nehnuteľností*“, svedčí o sťažovateľkinom nepochopení dôvodov oboch v jej veci konajúcich všeobecných súdov, na ktorých v konečnom dôsledku založili svoje pre sťažovateľku negatívne rozhodnutia. Ak predsa oba súdy zhodne, správne a detailne vysvetlili podstatu absolútnej neplatnosti právnych úkonov (účinky *ex tunc*), potom je zreteľné, že v dôsledku autoritatívneho posúdenia darovacej zmluvy uzavretej medzi poručiiteľkou a sťažovateľkou ako neplatnej poručiiteľka ako darca nikdy vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam nestratila.

Na tomto právnom závere nič nemení ani zápis v katastri nehnuteľností realizovaný v prospech obdarovanej, lebo podľa § 70 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov údaje katastra uvedené v § 7 (teda aj údaje o právach k nehnuteľnostiam, údaje o vlastníkoch nehnuteľností a o iných oprávnených z práv k nehnuteľnostiam) sú hodnoverné, len ak sa nepreukáže opak. V súvisiacom konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 4 C 39/99 sa však opak právoplatne preukázal, preto bolo správne, že v dôsledku chýbajúceho právoplatného rozhodnutia o dedičstve novoobjaveného majetku bola formou záznamu k sporným nehnuteľnostiam zapísaná ako vlastníčka poručiiteľka. Aj tento záznam bude mať v katastri nehnuteľností svoje miesto (teda bude hodnoverný) len dotedy, kým sa autoritatívne v dedičskom konaní nepotvrdí, kto smrťou poručiiteľky vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nadobudol.

V koncepte odôvodnenia záverov krajského súdu nemožno opomenúť veľmi dôležitý aspekt súvisiaci s ústavným princípom právnej istoty. Krajský súd výstižne zdôraznil, že „*argumenty, ktorými navrhovateľka argumentuje v tomto konaní boli podstatné pre posúdenie určenia neplatnosti darovacej zmluvy, avšak nemôže nimi opätovne odôvodňovať naliehavý právny záujem v tejto veci, čím by v podstate došlo k situácii, kedy by nenastali účinky rozhodnutia, vysloveného v konaní sp. zn. 4C 39/99, teda to, že následkom takéhoto rozhodnutia sa predmetné nehnuteľnosti stali predmetom dedičského*

konania o novoobjavenom majetku“. S citovaným právnym názorom sa ústavný súd v plnej miere stotožňuje a nemá dôvod čokoľvek k nemu dodávať.

Významným v kontexte analyzovanej argumentácie sťažovateľky je aj jej poukaz na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3 Cdo 154/2010, ktorý je však v okolnostiach konania vedeného pred okresným súdom a neskôr aj pred krajským súdom irelevantný. Podľa názoru najvyššieho súdu dedičské rozhodnutie o novoobjavenom majetku nepotvrďuje, že dedič je v súčasnosti vlastníkom veci, keďže po smrti poručiteľa môžu vo všeobecnosti nastať právne skutočnosti, s ktorými právny poriadok spája vznik vlastníctva niekoho iného (napríklad vydržanie). Pri aplikácii tohto názoru na sťažovateľkinu kauzu je z obsahu sťažnosti i z príloh k nej pripojených zjavné, že sťažovateľka v konaní o jej určovacej žalobe existenciu žiadnych takýchto právnych skutočností netvrdila ani nepreukázala. Tým neuniesla bremeno tvrdenia ani dôkazné bremeno týkajúce sa splnenia podmienky pre meritórne prerokovanie určovacieho návrhu, ktorou je podľa § 80 písm. c) OSP existencia naliehavého právneho záujmu. Záver okresného súdu i krajského súdu sa tak do rozporu s predmetným právnym názorom najvyššieho súdu nedostal.

Pokiaľ ide o námietku spochybňujúcu nezaujatosť sudkyne konajúcej na prvom stupni v sťažovateľkinej veci, ústavný súd nezistil v právnom názore krajského súdu, podľa ktorého konania nemá právo *„vyzývať sudcu, aby sám oznámil predsedovi skutočnosti, pre ktoré je vylúčený, teda vyzývať ho na postup podľa § 15 OSP“*, žiadne signály ústavného nesúladu. Dôvodom tohto záveru je neodškriepiteľný fakt, na ktorý poukázal i krajský súd, a to právo účastníka konania namietat nezaujatosť sudcu. Sťažovateľka pripojila k svojej sťažnosti fotokópiu podania z 24. januára 2012, z obsahu ktorého skutočne vyplýva absencia esenciálnych náležitostí námietky zaujatosti. Ak potom okresný súd k obsahu námietky neprihliadal a ani ju na vybavenie nadriadenému súdu nepredložil, postupoval jednoznačne v súlade s § 15a ods. 3 OSP. Nemožno preto akceptovať snahu sťažovateľky zhojiť nekvalifikovanosť svojho podania formuláciou práva (vyzývať konajúceho sudcu na oznámenie svojej zaujatosti vo veci), ktoré by si vyžadovalo procesnú reakciu sudcu.

Podľa názoru ústavného súdu právny názor krajského súdu o vecnej správnosti prvostupňového rozsudku v danej veci je zdôvodnený vyčerpávajúcim spôsobom, krajský súd ku všetkým zásadným námietkam sťažovateľky zaujal stanovisko, a preto aj ústavný súd ho považuje za dostačujúci, ale aj ústavne relevantný. V časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia citovaného v naratívnej časti tohto uznesenia krajský súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré nebolo možné považovať podmienku naliehavého právneho záujmu na určení, že konkretizované nehnuteľnosti netvoria súčasť dedičstva po poručiťke, za splnenú. V každom prípade tento postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľky nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Okolnosť, že sťažovateľka má odlišný názor, nezakladá porušenie označených základných práv a slobôd. Ústavný súd preto nemá dôvod zasahovať do záverov krajského súdu. Základné právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie garantované ústavou a dohovorom neznamena právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom a nemožno ho ani účelovo chápať tak, že jeho naplnením je vyhovenie všetkým návrhom účastníka konania (napr. II. ÚS 4/94, I. ÚS 8/96).

V časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy i práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je predložená sťažnosť zjavne neopodstatnená.

3. V návrhu na rozhodnutie vo veci samej sťažovateľka žiada vysloviť aj porušenie jej práva na pokojné užívanie majetku zaručeného čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu.

Ústavný súd podľa svojej stabilizovanej judikatúry (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 78/2011) zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj právo podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavno-procesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Inak povedané, o prípadnom porušení iného práva hmotnoprávneho charakteru (čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu) by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého

zo základných práv, resp. ústavno-procesných princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. v spojení s ich porušením.

Ústavný súd dospel k záveru, že uznesenie krajského súdu, ako aj dôvody uvádzané sťažovateľkou v sťažnosti neobsahujú také skutočnosti, ktoré by svedčili o porušení ústavno-procesných princípov obsiahnutých v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a teda ani práva sťažovateľky podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu. I v tejto časti je preto sťažnosť zjavne neopodstatnená.

4. Napokon sa ústavný súd pri predbežnom prerokovaní predloženej sťažnosti musel zaoberať časťou sťažnostného petitu formulovanou v tom zmysle, že krajský súd porušil základné práva sťažovateľky garantované ústavou i jej práva zaručené dohovorom „s následným porušením aj čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 47 a 48, čl. 152 ods. 4 Ústavy SR“.

Použité slovné spojenie „s následným porušením“ naznačuje, že sťažovateľka vníma navrhované ustanovenia ústavy ako porušené v dôsledku porušenia jej základných práv zaručených ústavou a práv zaručených dohovorom. Už len z tohto hľadiska ústavný súd musel v predmetnej časti sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú, pretože základné práva sťažovateľky garantované ústavou i jej práva zaručené dohovorom podľa predchádzajúcich bodov odôvodnenia tohto uznesenia zjavne porušené neboli. Preto ani o porušení ústavných článkov, ku ktorým porušeniu malo dôjsť v dôsledku porušenia čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy či porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemožno uvažovať.

Okrem toho však ústavný odkazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej čl. 1 ústavy má charakter všeobecného ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy (napr. IV. ÚS 70/2011), a neformuluje tak žiadne základné právo ani slobodu účastníka konania, preto ústavný súd nemôže v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vysloviť porušenie tohto ustanovenia ústavy (napr. III. ÚS 119/2011). Rovnako čl. 2 ods. 2 ústavy, ktorého porušenie navrhla sťažovateľka vysloviť, má taktiež charakter všeobecného ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy (napr. IV. ÚS 70/2011) a neformuluje žiadne základné právo ani slobodu účastníka konania,

preto ústavný súd nemôže v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vysloviť ich porušenie (napr. III. ÚS 119/2011). Aj čl. 152 ods. 4 ústavy má charakter generálneho interpretačného princípu vždy uplatňovaného ústavným súdom vo svojej rozhodovacej činnosti (m. m. IV. ÚS 383/08, III. ÚS 66/2012).

Uvedeným charakteristikám sa vymyká len sťažovateľkou namietané porušenie čl. 47 a čl. 48 ústavy. Tieto ústavné články však zaručujú viacero čiastkových práv tvoriacich spolu s ďalšími právami obsah základného práva na súdnu ochranu. No sťažovateľka v sťažnosti netvrdí porušenie niektorého zo základných práv inkorporovaných do uvedených ústavných článkov (s výnimkou základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy). Nemožno tak zistiť, ktoré z nich malo byť podľa sťažovateľky v konaní pred krajským súdom porušené. V nadväznosti na to potom sťažnosť neobsahuje ani žiadne dôvody pre záver o porušení takýchto práv. V tejto časti bolo preto potrebné sťažnosť odmietnuť aj pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

Keďže ústavný súd odmietol predloženú sťažnosť v celom jej rozsahu, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi formulovanými sťažovateľkou v návrhu na rozhodnutie vo veci samej (navrhované finančné zadosťučinenie, zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu, náhrada trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2013